Lietas Nr. A42512008
Lietas arhīva Nr. AA43-1466-14/9

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā, 2014.gada 31.martā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:

tiesnese referente S.Liniņa,

tiesneši I.Amona un V.Poķis

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. B/ pieteikumu par Siguldas novada domes 2008.gada 6.februāra lēmuma atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu, sakarā ar /pers. B/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2009.gada 3.jūlija spriedumu daļā.

Aprakstošā daļa

[1] 2008.gada 18.janvārī /pers. B/ (turpmāk arī – pieteicējs) vērsās ar iesniegumu Siguldas novada domē. Iesniegumā pieteicējs lūdzis atļaut sadalīt nekustamo īpašumu „/nosaukums/", kadastra Nr./numurs A/(turpmāk arī – nekustamais īpašums) platībā 1,26 ha, četros zemes gabalos un zemes transformāciju no lauksaimniecības zemes par apbūves zemi.

[2] Ar Siguldas novada domes (turpmāk arī – atbildētājs vai Dome) 2008.gada 6.februāra lēmumu Nr.3 (19.§) (turpmāk – Lēmums) pieteicēja iesniegumā izteiktais lūgums noraidīts.

Lēmums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

Pieteicējs nekustamo īpašumu ieguvis īpašumā 2007.gada 19.februārī (Siguldas pagasta zemesgrāmatas nodalījums Nr./nod. Nr./).

[2.1] Pērkot nekustamo īpašumu pieteicējs zinājis, ka nekustamā īpašuma lietošanas mērķis saskaņā ar Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmas datiem ir zeme, uz kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība (kods 0101).

[2.2] 2007.gada 10.aprīlī Siguldas novada Būvvaldē saņemta pieteicēja būvniecības iecere dzīvojamās mājas un saimniecības ēkas būvniecībai nekustamā īpašumā. 2007.gada 1.augustā Dome pieņēmusi lēmumu akceptēt šo būvniecības ieceri.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2006.gada 20.jūnija noteikumu Nr.496 ,,Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu klasifikācija un nekustamā īpašuma lietošanas mērķu noteikšanas un maiņas kārtība" (turpmāk arī - Noteikumi Nr.496) 12.1.punktu Domei bija tiesisks pamats zemes gabalā ar lietošanas mērķi – lauksaimniecības zeme – 1,26 ha platībā akceptēt būvniecības ieceri vienas saimniecības izveidošanai.

[2.3] Pieteicējs iesniegumus par nekustamā īpašuma sadalīšanu Domē ir sniedzis sešas reizes.

Uz pieteicēja iesniegumiem, kas saņemti līdz 2008.gada 18.janvārim, Dome sniegusi rakstiskas atbildes, kurās ir paskaidrots, ka lauksaimniecībā izmantojamās zemes minimālā atdalāmā platība saskaņā ar Rīgas rajona teritorijas plānojumu ir 2 ha, tāpēc konkrētā nekustamā īpašuma sadalīšana nav iespējama.

[2.4] Dome Lēmumā norādījusi, ka nav devusi nevienu atļauju Siguldas pagasta teritorijā sadalīt zemes īpašumus platībās, kas ir mazākas par 2 ha.

Saskaņā ar Noteikumu Nr.496 24.punktu neapbūvētai zemes vienībai, kas atrodas teritorijā, kurai atbilstoši Teritorijas plānošanas likumam nav stājies spēkā vietējās pašvaldības teritorijas plānojums, lietošanas mērķi nosaka vai maina atbilstoši zemes likumīgajai izmantošanai, kas norādīta valsts vai pašvaldību institūciju lēmumā. Tā kā Siguldas novadā nav stājies spēkā teritorijas plānojums, tad nekustamā īpašuma lietošanas mērķa maiņai nav tiesiska pamata.

[3] 2008.gada 5.martā Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicēja pieteikums par Lēmuma atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

Pieteicējs pieteikumā norādījis, ka Rīgas rajona plānojuma nosacījumu 16.nodaļa tikai rekomendē minimālo atdalāmo platību, nevis nosaka, ka tā ir tikai 2 ha un mazāka nedrīkst būt. Pieteicējs paskaidrojis, ka viņam blakus esošās, kas tieši robežojas ar pieteicēja zemi, zemes vienības lielums ir tikai 0,26 ha, kā arī nedaudz tālāk esošās zemes vienība ir tikai 0,63 ha un arī 0,72 ha.

Līdz ar to pieteicējs lūdzis ļaut zemes gabala reālu sadalīšanu, lai pieteicējs un viņa brālis varētu veikt tā apsaimniekošanu pēc savām vajadzībām un interesēm, neskarot radinieku brīvās izvēles iespējas.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2009.gada 3.jūlija spriedumu pieteicēja pieteikums par administratīvā akta izdošanu apmierināts daļēji, uzlikts par pienākumu atbildētājam viena mēneša laikā no šā sprieduma spēkā stāšanās dienas izdot jaunu administratīvo aktu.

Spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Uz Lēmuma pieņemšanas brīdi nebija spēkā Siguldas novada teritorijas plānojums un ka pieteicēja zemes gabalam bija jau noteikts lietošanas mērķis – lauksaimniecības zeme.

Siguldas novada Teritorijas plānojums stājās spēkā ar publikāciju laikrakstā „Latvijas Vēstnesis" 2008.gada 1.novembrī un tajā pieteicēja zemes gabalam ar kadastra Nr./numurs A/lietošanas mērķis ir lauksaimniecības zeme.

[4.2] Tiesa uzskatīja par pamatotu Lēmumu daļā, ar kuru atteikts atļaut pieteicējam mainīt lietošanas mērķi no lauksaimniecības zemes par apbūves zemi.

Tiesa atzina, ka, neskatoties uz to, ka Lēmumā ietvertais pamatojums, pietiekams un tiesisks tā izdošanas brīdī, tas vairs neatbilst tiesiskajai un faktiskajai situācijai lietas izskatīšanas brīdī tiesā.

[4.3] Līdz ar to tiesa atzina, ka konkrētajā gadījumā atbildētājam ir uzliekams par pienākumu izdot jaunu administartīvo aktu, ar kuru tiktu izskatīts pieteicēja iesniegums par nekustamā īpašuma lietošanas mērķa mainīšanu no lauksaimniecības zemes par apbūves zemi.

[4.4] Savukārt attiecībā uz pieteikumā ietverto prasījumu par zemes gabala sadalīšanu, tiesa norādīja, ka šā lēmuma pieņemšana secīgi ir atkarīga no tā, vai pastāvot šā brīža tiesiskajiem un faktiskajiem apstākļiem, pieteicēja nekustamajam īpašumam ir iespējama lietošanas mērķa mainīšana no lauksaimniecības zemes par apbūves zemi.

[5] Par Administratīvās rajona tiesas 2009.gada 3.jūlija spriedumu pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību, norādot, ka tiesa, nenoskaidrojot lietas faktiskos apstākļus, nav analizējusi Lēmuma pamatojuma piemērošanas atbilstību konkrētajiem apstākļiem, kā arī nav vērtējusi, vai pastāv labvēlīga administratīvā akta izdošanas priekšnoteikumi.

[6] 2009.gada 10.septembrī Administratīvajā rajona tiesā saņemts atbildētāja rakstveida paskaidrojums, kurā Dome norāda, ka pieteicēja iesniegtā apelācijas sūdzība ir nepamatota.

Noteikumu Nr.496 24.punkts nosaka pašvaldības lietošanas mērķa noteikšanas un maiņas kārtību. No šo noteikumu 24.punkta izriet, ja pašvaldībai nav spēkā esoša teritorijas plānojuma, zemes gabala lietošanas mērķim jāatbilst tā likumīgajai izmantošanai, kas norādīta valsts vai pašvaldības institūcijas lēmumā.

Ievērojot to, ka konkrētā zemes gabala likumīgā izmantošana iepriekš noteikta kā lauksaimniecībā izmantojamā zeme, uz kuras galvenā saimnieciskā darbība ir lauksaimniecība, un to, ka uz Lēmuma pieņemšanas dienu Siguldas novada teritorijā nebija stājies spēkā teritorijas plānojums, pašvaldībai, kamēr nav stājies spēkā teritorijas plānojums, nebija tiesiska pamata mainīt vai noteikt citu lietošanas mērķi.

[7] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 13.oktobra spriedumu noraidīts pieteikums daļā par pienākuma uzlikšanu Domei sadalīt nekustamo īpašumu četros zemesgabalos.

Pieteicējs iesniedza kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 13.oktobra spriedumu.

Ar Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta (turpmāk – Augstākā tiesa) 2011.gada 20.maija spriedumu atcelts Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 13.oktobra spriedums un lieta nodota jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Izskatījusi lietu atkārtoti, Administratīvā apgabaltiesa ar 2011.gada 6.oktobra spriedumu pieteikumu noraidīja.

Augstākā tiesa ar 2012.gada 26.jūnija spriedumu atcēla apgabaltiesas spriedumu.

Izskatījusi lietu atkārtoti, Administratīvā apgabaltiesa ar 2013.gada 8.februāra spriedumu pieteikumu noraidīja.

[8] Ar Augstākās tiesas 2013.gada 24.septembra spriedumu atcelts Administratīvās apgabaltiesas 2013.gada 8.februāra spriedums un lieta nosūtīta jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Spriedums pamatots ar turpmāk minētiem argumentiem.

[8.1] Gadījumā, ja tiesa izskata pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, tiesai, kas izskata lietu pēc būtības, jāvērtē tie tiesiskie un faktiskie apstākļi, kas pastāvēja līdz lietas izskatīšanas pabeigšanai.

[8.2] Ne vien attiecīgās teritorijas atļautās (plānotās) izmantošanas jautājums, bet arī jaunveidojamo zemes vienību minimālo platību jautājums ir regulējams pašvaldības teritorijas plānošanas dokumentos. Savukārt, ievērojot pašvaldības teritorijas plānojuma regulēto priekšmetu un saistošo spēku, lai lauksaimniecībā izmatojamo zemi varētu pārveidot par lauksaimniecībā neizmantojamo zemi un veiktu zemes vienības sadalīšanu, tai ir jābūt saskaņā ar spēkā esošo teritorijas plānojumu.

[8.3] Siguldas novada dome 2012.gada 29.augustā ir apstiprinājusi saistošos noteikumus Nr.21 „Siguldas novada Teritorijas plānojuma 2012.-2024.gadam Grafiskā daļa un Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi". Tātad minētie noteikumi bija spēkā lietas izskatīšanas laikā apgabaltiesā, bet apgabaltiesa nav pārbaudījusi, vai, ievērojot saistošo noteikumu regulējumu, ir pamats izdot pieteicēja prasīto administratīvo aktu.

Ievērojot minēto, apgabaltiesas secinājums, ka nav pamata pieteicēja prasītā administratīvā akta izdošanai, nav pamatots ar spēkā esošām tiesību normām un faktisko apstākļu izvērtējumu. Tas ir pamats apgabaltiesas sprieduma atcelšanai.

[9] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu Administratīvā apgabaltiesa lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[10] Administratīvā apgabaltiesa, pārbaudot lietas materiālus un izvērtējot lietā esošos pierādījumus, atzīst, ka pieteicēja apelācijas sūdzība ir nepamatota un pieteikums ir noraidāms.

[11] Nekustamais īpašums ar zemesgrāmatas tiesneša 2007.gada 23.marta lēmumu, pamatojoties uz 2007.gada 19.februāra pirkuma līgumu, ierakstīts zemesgrāmatā uz pieteicēja vārda.

Pieteicējs 2008.gada 18.janvārī iesniedza Siguldas novada domē iesniegumu, kurā lūdza saskaņot Nekustamā īpašuma atdalīšanu četros zemes gabalos un lūdza transformēt pieteicējam piederošo zemi no lauksaimniecības zemes uz apbūves zemi.

Lauksaimniecībā izmantojamās zemes lietošanas kategorijas maiņas jautājumu vispārīgi regulē Lauksaimniecības un lauku attīstības likums. Šā likuma 10.panta pirmā daļa redakcijā, kas bija spēkā līdz 2009.gada 30.jūnijam, noteica, ka kārtību, kādā lauksaimniecībā izmantojamo zemi transformē lauksaimniecībā neizmantojamā zemē, un zemes transformācijas atļauju izsniegšanas kārtību nosaka Ministru kabinets. Uz šīs normas pamata bija izdoti Ministru kabineta 2004.gada 20.jūlija noteikumi Nr.619 „Kārtība, kādā lauksaimniecībā izmantojamo zemi transformē par lauksaimniecībā neizmantojamu zemi un izsniedz zemes transformācijas atļaujas" (turpmāk – Noteikumi Nr.619), kas noteica kārtību, kādā lauksaimniecībā izmantojamo zemi transformē lauksaimniecībā neizmantojamā zemē.

Saskaņā ar Noteikumu Nr.619 4.punktu, zemes transformācija atļauta saskaņā ar spēkā esošu vietējās pašvaldības teritorijas plānojumu vai detālplānojumu, savukārt saskaņā ar Noteikumu Nr.619 9.un 9.^{1}punktu, transformācijas ierosinātājam jāiesniedz iesniegums ar Noteikumu Nr.619 1.pielikumā norādītajiem dokumentiem Lauku atbalsta dienesta reģionālajā lauksaimniecības pārvaldē, kuras pārraudzības teritorijā atrodas transformējamais zemes nogabals un Lauku atbalsta dienesta reģionālā lauksaimniecības pārvalde nosūta iesniegumu un 1.pielikumā minēto dokumentu kopijas pilsētas (novada) domei vai pagasta padomei atzinuma sniegšanai par zemes transformācijas atbilstību vietējās pašvaldības teritorijas plānojumam vai detālplānojumam.

No minētā izriet, ka priekšnoteikums lauksaimniecības zemes gabala transformācijai uz citas kategorijas zemi laikā, kad pieteicējs iesniedza iesniegumu Domē, bija transformācijas ierosinātāja iesniegums Lauku atbalsta dienesta reģionālajā iestādē.

Apgabaltiesa konstatē, ka pieteicējs ar iesniegumu Lauku atbalsta dienesta reģionālajā pārvaldē nav vērsies, bet lūgumu par zemes transformāciju izteicis institūcijai, kuras kompetencē šādu jautājumu izlemšana nebija nodota ar likumu.

Dome nav izskaidrojusi pieteicējam kārtību kādā risināmi jautājumi, kas saistīti ar zemes transformāciju. No Lēmuma pamatojuma izriet, ka Dome izlēmusi pēc būtības jautājumu par zemes transformāciju, tādējādi pārkāpjot savu kompetenci.

[12] Pieteikuma mērķis ir pienākuma uzlikšana Siguldas novada domei izdot labvēlīgu administratīvo aktu, ar kuru Nekustamais īpašums tiktu transformēts uz citas kategorijas zemi, kā arī Nekustamā īpašuma sadalīšana četros zemes gabalos.

Lai uzdotu iestādei izdot labvēlīgu administratīvo aktu, tiesai ir jāpārbauda, vai tiesību normas piešķir personai tiesības no attiecīgā publisko tiesību subjekta prasīt to labumu, kuru persona ietvērusi savā prasījumā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

Augstākā tiesa ir atzinusi, ka gadījumā, ja tiesa izskata pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, tiesai, kas izskata lietu pēc būtības, jāvērtē tie tiesiskie un faktiskie apstākļi, kas pastāvēja līdz lietas izskatīšanas pabeigšanai (*sk., piemēram, Augstākās tiesas 2009.gada 11.decembra sprieduma lietā Nr.SKA-345/2009 10.punktu, 2010.gada 28.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-330/2010 13.punktu, 2011.gada 4.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-460/2011 7.punktu*).

[13] 2009.gada 1.jūlijā stājās spēkā grozījumi Lauksaimniecības un lauku attīstības likuma 10.panta pirmajā daļā, nosakot, ka lauksaimniecībā izmantojamās zemes lietošanas kategorijas maiņa veicama atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai. Līdz ar to spēku zaudēja arī noteikumi Nr.619.

Augstākā tiesa 2012.gada 26.jūnija spriedumā šajā lietā Nr.SKA-141/2012 norādīja, ka pēc 2009.gada 1.jūlija lauksaimniecības zemes transformācija atbilstoši personas iecerētai turpmākai zemes lietošanas kategorijai nav izlemjama atsevišķā procesā, tā ir veicama vienlaikus ar tām darbībām, kas nepieciešamas personas ierosinātajai zemes izmantošanas iecerei (piemēram, zemes apbūvei, apmežošanai u.tml., šajā gadījumā – zemes sadalīšanai). Personas ieceres īstenošanas iespējamību pamatā noteic teritorijas plānojums, kompetentās iestādes lēmums par atļauju veikt attiecīgo darbību (piemēram, būvniecību), bet faktiskā zemes transformācija tiek pabeigta ar attiecīgu datu aktualizēšanu Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā saskaņā ar Nekustamā īpašuma valsts kadastra likuma noteikumiem (*sk. minētā sprieduma 10.punktu*).

[14] Atbilstoši Teritorijas attīstības plānošanas likuma 12.panta pirmajai daļai vietējā pašvaldība izstrādā un apstiprina vietējās pašvaldības attīstības stratēģiju, attīstības programmu, teritorijas plānojumu, lokālplānojumus, detālplānojumus un tematiskos plānojumus. Saskaņā ar likuma 23.panta otro daļu vietējas pašvaldības teritorijas plānojumā nosaka funkcionālo zonējumu, publisko infrastruktūru, reglamentē teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumus, kā arī citus teritorijas izmantošanas nosacījumus un aprobežojumus.

Saskaņā ar Ministru kabineta 2012.gada 16.oktobra noteikumu Nr.711 „Noteikumi par pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem" (turpmāk – noteikumi Nr.711) 19.punktu teritorijas plānojumā ietilpst: paskaidrojuma raksts, grafiskā daļa, teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi. Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos ietver spēkā esošo lokālplānojumu un detālplānojumu sarakstu un nosaka: konkrētas prasības teritorijas izmantošanai un apbūves parametriem katrā funkcionālajā zonā, teritorijas plānojumu īstenošanas kārtību un citas prasības, aprobežojumus un nosacījumu, ņemot vērā ainavu izvērtējumu, teritorijas īpatnības un specifiku (26.punkts).

Ministru kabineta 2013.gada 30.aprīļa noteikumu Nr.240 „Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi" 10.punkts noteic, ka pašvaldības teritorijas plānojumā vai lokālplānojumā var noteikt jaunveidojamo zemes vienību minimālo platību, kā arī pieļaujamās atkāpes no tās.

Interpretējot minētās tiesību normas, Augstākā tiesa šajā lietā atzina, ka ne vien attiecīgās teritorijas atļautās (plānotās) izmantošanas jautājums, bet arī jaunveidojamo zemes vienību minimālo platību jautājums ir regulējams pašvaldības teritorijas plānošanas dokumentos. Savukārt, ievērojot pašvaldības teritorijas plānojuma regulēto priekšmetu un saistošo spēku, lai lauksaimniecībā izmatojamo zemi varētu pārveidot par lauksaimniecībā neizmantojamo zemi un veiktu zemes vienības sadalīšanu, tai ir jābūt saskaņā ar spēkā esošo teritorijas plānojumu.

[15] Siguldas novada dome 2012.gada 29.augustā ir apstiprinājusi saistošos noteikumus Nr.21 „Siguldas novada Teritorijas plānojuma 2012.-2024.gadam Grafiskā daļa un Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumi".

Saskaņā ar minēto teritorijas plānojumu pieteicēja zemes vienība plānotā (atļautā) izmantošana ir lauku zeme, kur saskaņā ar Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu 311.punktu galvenais zemes izmantošanas veids ir lauksaimnieciska, mežsaimnieciska, amatnieciska darbība un viena lauku sēta, bet atļautā papildizmantošana - publiskā apbūve, ražošanas apbūve un tehniskā apbūve, kā arī savvaļas dzīvnieku turēšana un dīķsaimniecība.

Tādējādi pieteicēja plānotā zemes vienības lietošanas kategorija – apbūves zeme neatbilst Siguldas novada teritorijas plānojumā noteiktajai atļautajai izmantošanai. Līdz ar to labvēlīga administratīvā akta izdošanai – pieteicēja zemes lietošanas kategorijas maiņai no lauksaimniecībā izmantojamās zemes uz apbūves zemi, nav tiesiska pamata. Tā kā nav iespējama pieteicēja zemes transformācija uz apbūves zemi, secīgi noraidāms pieteicēja prasījums par zemes sadali.

Ja pieteicējs vēlas sadalīt zemes vienību, nemainot zemes lietošanas kategoriju, pieteicējam, ievērojot Teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu 3.10 nodaļā, 5.4.nodaļā un 314.punktā noteiktās prasības jaunveidojamiem zemes gabaliem, ar atbilstošu iesniegumu jāvēršas pašvaldībā.

[16] Pirmās instances tiesas spriedums nav pareizs.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda:

noraidīt /pers. B/ pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

Spriedumu viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente S.Liniņa

Tiesneši I.Amona, V.Poķis